

Preek van Kees de Graaf

Lezen: I Kor. 12: 31 en I Kor. 13 en Openbaring 1:10-20

Tekst: Openbaring 2:1-7

Tekst:

1 Schrijf aan de engel van de gemeente in Efeze:

“Dit zegt hij die de zeven sterren in zijn rechterhand houdt en tussen de zeven gouden lampenstandaards verblijft: 2 Ik weet wat u doet, hoe u zich inzet en standhoudt, en dat u boosdoeners niet verdraagt. Zo hebt u mensen die beweren dat ze apostelen zijn, op de proef gesteld en als leugenaars ontmaskerd. 3 U bent standvastig en hebt veel verdragen omwille van mijn naam, zonder te verslappen. 4 Maar dit heb ik tegen u: u hebt de liefde van weleer opgegeven. 5 Bedenk van welke hoogte u gevallen bent. Breek met het leven dat u nu leidt en doe weer als vroeger. Anders kom ik naar u toe en neem ik, als u geen berouw toont, uw lampenstandaard van zijn plaats. 6 Het pleit echter voor u dat u net als ik de praktijken van de Nikolaiëten verafschuwt.

7 Wie oren heeft, moet horen wat de Geest tegen de gemeenten zegt. Wie overwint zal ik laten eten van de levensboom die in Gods paradijs staat.”

Geliefde gemeente van onze Here Jezus Christus,

Op de beamer ziet uw een afbeelding van het Vrijheidsbeeld dat in de haven van New York staat. Dat is best een indrukwekkend beeld. Het beeld is maar liefst 93 meter hoog en weegt 225 ton. Alleen al de neus van de afgebeelde persoon heeft een lengte van 1 meter en de ogen een omtrek van 76 cm. Je kunt dit beeld van binnen uit beklimmen en dan moet je maar liefst 354 traptreden omhoog om bij de top te komen. Een kolossaal en indrukwekkend beeld.

Aan dat beeld moest ik een beetje denken toen ik het verhaal las in Openbaring 1 van de verschijning van de verhoogde Christus, de verhoogde Kurios, aan Johannes op het eiland Patmos. En dan niet zozeer vanwege de gelijkenis van dat Vrijheidsbeeld met onze verhoogde Heiland maar vanwege de geweldige indruk die zo'n kolossaal beeld op je kan maken. Als je zo'n beeld in werkelijkheid ziet, dat hoog boven je uit torent, dan voel je jezelf heel erg klein en nietig worden.

Dat moet Johannes ook gevoeld hebben bij de verschijning van de Heer en dan nog veel sterker als wij dat bij het zien van dat Vrijheidsbeeld kunnen beleven. Want wij zien een beeld door mensen gemaakt maar Johannes aanschouwt de verhoogde Christus in Zijn hemelse glans en heerlijkheid.

En dan komt Johannes woorden te kort; moet hij zoeken naar woorden, om die overweldigende verschijning enigszins in begrijpbare beelden te kunnen beschrijven:

‘zijn hoofd en zijn haren waren wit als witte wol of als sneeuw, en zijn ogen als een vlamvend vuur. Zijn voeten gloeiden als brons in een oven. Zijn stem klonk als het geluid van geweldige watermassa’s. In zijn rechterhand had Hij zeven sterren en uit zijn mond kwam een scherp tweesnijdend zwaard. Zijn gezicht schitterde als de felle zon ¹’.

---

¹ Openb. 1:14-17

Geen wonder is het wanneer we lezen dat Johannes toen hij Hem zag ‘*als dood voor zijn voeten neerviel*’. Als de verhoogde Christus in zijn hemelse glans en heerlijkheid die Hij nu heeft aan een mens verschijnt, dan kan die mens dat uit zichzelf niet verdragen. Hij gaat onmiddellijk onderuit, plat tegen de grond. Het contrast tussen die smetteloze, hemelse, verblindende glans van onze Heer en een zondaar, zoals de mens tot aan zijn laatste snik zal blijven, is zo groot dat de mens, wie hij of zij ook is, bij deze confrontatie ineen krimpt van angst. Dat gebeurt altijd, ook al is die mens in dit geval de apostel Johannes, die zich immers toch aan de borst van Jezus had geworpen² en een vertrouweling van Hem was.

Je hoort mensen, vaak ongelovigen, wel eens triomfantelijk zeggen: ‘Als er na dit leven nog iets is en ik voor God zal verschijnen, dan zal ik Hem wel eens even ter verantwoording roepen, voor al het geweld, het onrecht dat hij heeft laten gebeuren zonder dat hij heeft ingegrepen’. U begrijp nu wel dat er van een dergelijke confrontatie niets terecht zal komen. Iedere knie zal zich voor Hem buigen, ongeacht wie hij of zij ook is. Maar dit ter zijde.

Maar waar het ons nu om gaat is dat die verhoogde Heiland ‘zeven sterren in zijn rechterhand houdt en tussen de zeven gouden lampenstandaards wandelt’. Die zeven sterren dat zijn de zeven engelen van de zeven gemeenten waaraan Johannes deze briefjes moet schrijven. Met “engelen” worden bedoeld de voorgangers van die gemeenten, zeg maar de preses van de kerkenraad. En met de zeven gouden lampenstandaards worden bedoeld die zeven gemeenten *zelf*. Die lampenstandaards dat was het oudtestamentische beeld van de gemeente; kijk maar naar die lampenstandaards die al in de tabernakel stonden³. Beeld ook van de Heilige Geest die op de gemeente rust⁴. Zeven sterren en zeven lampenstandaards. Zeven, het getal van de volheid. Heel de kerk wordt aangesproken. De zeven brieven worden gebundeld en alle zeven kerken gezonden. Daarom is de boodschap ook bestemd voor de kerk van *alle* eeuwen en tijden, ook voor onze gemeente.

Wat ook opvalt is de geweldig hoge positie die de kerk hier inneemt. Het zal je maar gebeuren als predikant, als voorganger, als preses van de kerkenraad, dat je bijna letterlijk de hemel wordt ingeprezen: Je bent als een wereldster in Zijn rechterhand. Je hebt bij Hem de hoogste prioriteit in deze wereld gekregen.

Het zal je ook maar gebeuren als gemeente: De verhoogde Kurios wandelt in jullie midden. Niet de grote wereld politiek, niet de geweldige culturele prestaties van deze wereld hebben Zijn aandacht maar de kerk hier in deze plaats, daar wil Hij mee omgaan. Ik denk dat het er hier in de gemeente wel anders aan toe zou gaan als wij als gemeente van de grote leiders in deze wereld, bijv. van president Obama, zoveel aandacht zouden krijgen en op zo’n groot voetstuk gezet zouden worden. Als Obama in zijn inaugurale rede, die over de hele wereld werd uitgezonden, gezegd zou hebben: “Daar in die gereformeerde kerk in Amersfoort Emiclaer, daar moet je wezen, daar wordt de wereld politiek bepaald, daar wordt historie geschreven”. We zouden er toch op zijn minst een beetje trots op zijn. Maar wie is Obama in vergelijking met onze verhoogde Heer? Oneindig veel meer dan Obama is hier.

---

² Joh. 13:25 en 21:20

³ Zie Ex.25:31-40; 40:24,25; vgl Zach 4.1. e.v.

⁴ Zie vooral Zach 4

Het is duidelijk, de Bijbel geeft heel erg hoog op van de kerk, van de christelijke gemeente. De kerk heeft Christus als Hoofd en wordt op een kosmisch voetstuk gezet, vlak onder Hem zelf⁵.

Als wij naar de kerk kijken, vanuit onze aardse beperkte blik, dan zien we vaak alleen maar negatieve dingen in de kerk: gebrek aan doorwerking van de Heilige Geest, gebrek aan enthousiasme, slapheid en secularisatie, krampachtigheid, gebrek aan visie, strijd over vormen enzv., enzv.

Maar de Bijbel begint daar nooit mee!. Die begint altijd eerst met onze hoge positie en wat we in die positie allemaal ontvangen hebben. Dat blijkt dat geweldig veel te zijn. En dat is nu ook precies wat onze Heiland doet als Hij die brieven aan de zeven gemeenten aan Johannes dicteert.

Dat blijkt ook als we nu nader gaan kijken naar de inhoud van de brief aan de gemeente in Efeze. Het thema van de preek is:

De verhoogde Heiland roept de gemeente van Efeze op om terug te keren tot de ‘eerste’ liefde.

Efeze, die bruisende havenstad in Klein Azië, het middelpunt in het verkeer tussen Oost en West, gelegen aan de westkust van wat nu Turkije heet, werd door Paulus op zijn tweede zendingsreis (50-52 N.Chr) voor het eerst bezocht. Wie de christelijke gemeente aldaar gesticht heeft is niet helemaal duidelijk, zeker is in ieder geval dat Paulus er tijdens zijn derde zendingsreis (53-58 N.Chr) twee tot drie jaar gewerkt, gepreekt en wonderen heeft gedaan⁶. Efeze een stad vol met heidense religiositeit; Efeze met haar beroemde Dianatempel; in heel Azië trok men naar deze tempel om de grote godin Artemis te vereren⁷. Als Johannes omstreeks 95 na Christus op het eiland Patmos deze brief gedictieerd krijgt, zijn er sinds de stichting van deze gemeente al weer meer dan 40 jaar verstreken.

Als Christus nu specifiek tot deze gemeente gaat spreken, dan blijkt dat deze gemeente al deze jaren trouw gebleven is aan het evangelie en stand heeft gehouden. Daar is de Heiland uiteraard blij mee en dat laat Hij merken ook!. Deze gemeente krijgt op veel punten een hoog rapport cijfer.

Het kernwoord daarbij is dat prachtige Bijbelse woord ‘volharding’. In het Grieks ‘hupomonè’. Dat woord wordt hier twee keer gebruikt. In vers 2 wordt dat vertaald met ‘dat u standhoudt’ en in vers 3 met ‘U bent ‘standvastig’. Standvastig zijn, volharden, betekent trouw blijven aan wat je eens hebt voorgenomen, aan wat je eens beloofd hebt. En dat ondanks veel tegenstand en tegenslagen, moeite en verdriet en prikkels om dat juist *niet* te doen.

Voor dat woord ‘volharding’ moeten we eerst naar Jezus zelf kijken. Hij was het die het vol hield en trouw bleef aan zijn roeping. Ook toen Hij veertig dagen door de satan beproefd werd in de woestijn hield Hij vol!. Hij hield het vol, ondanks de stinkende walm van de zonde om

---

⁵ Dat blijkt wel uit Kol 1:12-20. Christus is ver boven de kosmos verheven. Kol. 1: 17: “Hij bestaat voor alles en alles bestaat in Hem. En dan volgt onmiddellijk de kerk in vers 18: “Hij is het Hoofd van het lichaam de kerk”. De kerk deelt in de kosmische grootheid van Christus.

⁶ Zie Hand. 19:8-12

⁷ Zie Hand 19:27

Hem heen, ondanks alle ongelof en haat om Hem heen. Hij hield het vol, voor ons, tot in de bittere angst en pijn van de hel. Toen Hij voor onze zonden stierf..... Daarom is Hij zo verschrikkelijk blij als Hij iets van die volharding in Zijn kinderen, in de gemeente, terug ziet.

Dat woordje ‘volharding’ is in de 21ste eeuw de achilleshiel in de maatschappij en ook in de christelijke gemeente. We leven in een tijd van individualisme. Alles moet op maat gemaakt worden naar de behoefte van het individu. Met eindeloze keuze mogelijkheden. Voel je je ergens niet prettig bij, dan wissel je het in voor iets anders dat beter bij je past.

Loopt je huwelijk of je relatie niet lekker meer, is er van liefde of chemie geen sprake meer, dan ontstaat al heel gauw de neiging en lijkt het de beste oplossing om er maar een einde aan te maken. Voel je je niet prettig meer bij wat er in de kerk gebeurt, je was zo enthousiast bezig in de kerk voor de Heer maar je merkt dat anderen niet vooruit te branden zijn, vernieuwende ontwikkelingen worden met argus ogen bekeken en gaan in jouw ogen veel te langzaam. Dan zijn er weer anderen die op de rem trappen, voor wie het allemaal weer veel te snel gaat, ze zijn verontrust en laten dat merken. Dat kan heel veel frustratie en verdriet opleveren. Zijn dat allemaal geen redenen genoeg om het bijltje erbij neer te gooien en een kerk of gemeenschap op te zoeken waar je wel de Heer kunt dienen zoals jij vindt dat het moet?

Dan was dat wel anders in de kerk van Efeze. Daar liepen ze niet weg toen er problemen kwamen. Integendeel. Ze paktten die problemen juist aan. Met volharding en zonder ook maar een ogenblik te verslappen. En op dit punt prijst Jezus deze gemeente. Hij heeft dat wel degelijk gezien en is er blij mee.

Die trouw en standvastigheid van de kerk in Efeze bleek op twee manieren; nl. zowel in *leer* als in *leven*.

In de leer: ‘boosdoeners’ verdroegen ze niet zo lezen we: ‘*Zo hebt u mensen die beweren dat ze apostelen zijn, op de proef gesteld en als leugenaars ontmaskerd*’. Wie die vermeende apostelen waren en wat ze precies leerden is niet duidelijk. Wel is duidelijk dat ze de leer die deze andere apostelen brachten vergeleken met de leer zoals ze die door de apostel Paulus en anderen hadden ontvangen. We zouden kunnen zeggen: ze vergeleken in Efeze deze nieuwe leer met de Bijbel en wat bleek: deze leer verdroeg zich op geen enkele wijze met de Bijbel. Deze nieuwe apostelen werden duidelijk als leugenaars ontmaskerd. Je zou kunnen zeggen: de leer werd in de gemeente van Efeze veilig gesteld.

Die trouw en standvastigheid bleek niet alleen in de leer maar ook in het *leven*. Want Jezus voegt er a..h.w. tussen neus en lippen nog iets aan toe in vers 6: “*Het pleit echter voor u dat u net als ik de praktijken (letterlijk: ‘werken’) van de Nikolaiten verafschuwt*”. Wie die Nikolaiten precies waren en waar ze voor stonden is niet geheel duidelijk. Ze komen ook ter sprake in de brief aan de gemeente van Pergamum (2:14,15). Uit de gegevens daar kun je het beste denken aan een soort libernistische sekte die er Gnostisch- dualistische denkbeelden op nahield.

In de Gnostiek gaat het om de kennis, het ‘weten’ de ziel, die hoog verheven is boven het lichaam. Het lichaam dat is maar minderwaardig. Dus als dat lichaam de fout ingaat, en zich bijv. overgeeft aan prostitutie, zeg maar aan hoerenlopen, dan doet alleen het lichaam dat, en dat is niet zo erg, want je “Ik”, je ziel, je binnenste, dat wordt daardoor niet aangetast. In Efeze moesten ze niets hebben van deze praktijken. Je zou kunnen zeggen: in Efeze begrepen ze heel goed dat zowel de ziel *en* het lichaam *beide* een tempel van de Heilige Geest zijn en daarom ook *beide* rein bewaard moet worden.

Over het gemeentelijk leven van Efeze kunnen we nu zeggen: “so far so good”.

Maar dan.....dan komt daar ineens die vlijmscherpe kritiek van Jezus:

“Maar dit heb ik tegen u: u hebt de liefde van weleer opgegeven”.

Jezus heeft niet maar “iets” of “enkele” dingen tegen deze gemeente⁸, nee, Hij geeft aan dat er iets fundamenteels mis is. Dat krijgt hier grote nadruk.

Ze hebben “de liefde” opgegeven. Voor “liefde” staat hier dat prachtige woord in het Grieks: “agapè”. Dat woord staat voor die zelf opofferende liefde, het alles voor die andere over willen hebben, het er helemaal voor die ander willen zijn. Zoals onze Heer Jezus *zelf* daar in volmaakte zin gestalte aan gaf.

Wat moeten we verstaan onder die liefde “van weleer”? In de NGB en SV aangeduid als “de eerste” liefde. Liefde die er kennelijk, toen deze gemeente werd gesticht, al meer dan 40 jaar geleden, *wel* was maar die er nu *niet* meer is. Die liefde hebben ze opgegeven, verlaten. Dat zal niet bewust gebeurd zijn. Het zal een geleidelijk proces geweest zijn. Het sloop er langzaam maar zeker in. Verharding van standpunten waarbij de liefde steeds meer op de achtergrond raakte.

Als we de gegevens die er over de gemeente van Efeze in de Bijbel⁹ staan raadplegen, dan lezen we niets specifiek over die “eerste” liefde die er aan het begin kennelijk was.

Toch is het niet zo moeilijk om te begrijpen wat hier met die ‘eerste’ liefde wordt bedoeld. Denk als man of vrouw of als jongen en meisje maar eens terug aan het moment dat jullie voor het eerst verliefd op elkaar werden. Men zegt dat zo’n periode over het algemeen niet langer dan een jaar duurt. Het is de periode van ‘vlinders in je buik’. Je bent dag en nacht in gedachte met die ander bezig, je wilt niets liever dan altijd bij die ander zijn; je hebt echt aandacht voor elk detail van elkaars leven. Je hebt alles voor die ander over. Altijd bloemen en mooie cadeautjes. Je doet er alles aan het die ander naar de zin te maken. Niets is je te dol of teveel gevraagd. Jammer dat dit heerlijke gevoel niet blijft en dat na een paar jaar huwelijk de relatie zo gemakkelijk in een sleur verandert. Van tijd tot tijd moet je elkaar maar weer een diep in de ogen kijken en een ‘reset’ doen. Terug naar het begin.

Willen we nu goed zicht krijgen op wat hier in Efeze aan de hand is dan kunnen we het beste kijken naar wat Paulus over de liefde heeft geschreven in I Korintiërs 13. In I Korintiërs 12 ging het over de gaven in de gemeente: elkaar tot een hand en een voet zijn. En Paulus roept aan het einde van dat hoofdstuk de gemeente op zich op de hoogste gave te richten¹⁰. Paulus wil eigenlijk zeggen: ‘Ook al heb je de gaven in de gemeente keurig geregeld, ook al loopt alles gesmeerd, dan ben er nog niet!’. Hij zegt: ‘Ik wijs jullie een weg die nog veel verder omhoog voert’. En die weg dat is de weg van de liefde. En dan volgt onmiddellijk I Korintiërs 13, dat geweldige hoofdstuk over de liefde. Daar zie je die eerste liefde uitgebeeld; de weg die steeds verder omhoog voert.

Er staan in I Korintiërs 13 prachtige woorden over de liefde. Je zou dit hoofdstuk een soort van liefdesladder kunnen noemen: de weg, de ladder die steeds verder omhoog voert. Trede

---

⁸ Zoals hij enkele dingen had tegen de gemeente van Pergamum (2:14) en de gemeente van Tyatira (2:20)

⁹ Zoals in de brief van Paulus aan de Efeziërs en de Handelingen van de apostelen.

¹⁰ I Kor 12: 31

na trede kom je verder in de vernieuwing van je leven en je denken: *“De liefde is geduldig en vol goedheid. De liefde kent geen afgunst, geen ijdel vertoon en geen zelfgenoegzaamheid. Ze is niet grof en niet zelfzuchtig, ze laat zich niet boos maken en rekent het kwade niet aan, ze verheugt zich niet over het onrecht, maar vindt vreugde in de waarheid”* Om uiteindelijk uit te komen bij: *“Alles verdraagt ze, alles gelooft ze, alles hoopt ze, in alles volhardt ze”*.

En als je dan op de bovenste trede aankomt dan trekt de apostel deze conclusie¹¹: *“nu is mijn kennen nog beperkt, maar straks zal ik volledig kennen, zoals ik zelf gekend ben”*. Daar loopt het uiteindelijk op uit met de liefde: je komt tot de ontdekking dat je een “gekende” bent. God’s liefde voor jou is *onvoorwaardelijk* en is er altijd al geweest. Je staat op een rotsvaste bodem. Je bent van eeuwigheid in Zijn vaderarmen geborgen. Die wetenschap is de basis van de eerste liefde. Die maakt je heel erg afhankelijk, bescheiden en liefdevol, ook in je houding naar je naaste.

Met die liefde sta je op een geweldige hoogte. Op die hoogte stond de gemeente van Efeze eens. Vandaar dat Jezus nu zegt: *“Bedenk van welke hoogte u gevallen bent. Breek met het leven dat u nu leidt en doe weer als vroeger”*. Anders gezegd: *“Ga die (eerste) liefdesladder weer opnieuw beklimmen. Je bent van de trap gevallen en je moet je bekeren!”*.

De woorden van I Korintiërs 13 :” *Al had ik de gave om te profeteren¹² en doorgrondde ik alle geheimen, al bezat ik alle kennis en had ik het geloof dat bergen kan verplaatsen- had ik de liefde niet, ik zou niets zijn”* die woorden kunnen hier in Efeze rechtstreeks toegepast worden. Want de gave van de profetie, om waarheid van leugen te kunnen onderscheiden die was volop aanwezig in de gemeente van Efeze. Maar de liefde was er niet meer. Dan heb je uiteindelijk nog niets bereikt. Dan ben je niets.

Hoe vaak gebeurt dat ook in onze kerk? Je neemt over een bepaalde kwestie een standpunt in. Je bent er 100% van overtuigd dat dit het Bijbelse standpunt is. Zo moet het en niet anders. Maar je krijgt tegenweer. Anderen zijn het niet me je eens. Ze vegen de vloer aan met jouw argumenten. Voordat je het in de gaten hebt sluipt er onheilig vuur in de discussie. Je voelt je persoonlijk aangevallen. Aangetast in je integriteit. Je dient ze op een niet mis te verstane manier en de toon van de discussie wordt over en weer steeds feller. Gaandeweg ontstaat er tussen de broers een “wij” kamp en een “zij” kamp. Kwesties worden opgeblazen tot mega proporties. Het is voor of tegen. De liefde wordt mee en meer naar de achtergrond gedrongen. Een proces van verwijdering komt op gang enzv. Zo zijn er allerlei scheuringen ontstaan in de kerkgeschiedenis die om *die* redenen nooit hadden mogen ontstaan. Ik denk dat heel herkenbaar is.

Dan zegt Jezus hier: *“Terug naar die eerste liefde!, stop de discussie en ga eerst weer eens kijken naar wat je gemeenschappelijk ontvangen hebt in mij”*. Denk aan wat de apostel Jacobus eens zei¹³: *“Ieder mens moet zich haasten om te luisteren, maar traag zijn om te spreken, traag ook in het kwaad worden, want de woede van een mens brengt niets voort dat in Gods ogen rechtvaardig is”*.

Dat gebrek aan liefde is iets wat Jezus hier heel erg hoog op neemt. Juist is de gemeente waar de waarheid zo hoog gehouden wordt komt het erop aan. Daar zijn de ogen van de wereld op

---

¹¹ I Kor 13:12

¹² I Kor 13:2

¹³ Jac. 1:19

gericht, veel meer dan wij in de gaten hebben. Daarom zei Petrus al "*Het oordeel begint bij Gods eigen mensen*"¹⁴. Jezus moet een fel dreigement uitspreken:

"Anders kom ik naar u toe en neem ik, als u geen berouw toont, uw lampenstandaard van zijn plaats".

Anders gezegd: "Als u zich niet bekeert dan gaat het licht hier letterlijk uit. Dan is het einde van deze gemeente nabij. Dan trek ik mijn Geest terug en wordt het donker".

Kijk, zo belangrijk is nu die liefde. Dat is de kern van het missionaire gemeente zijn. Daar let de wereld nu specifiek op: "Hoe gaan die mensen met elkaar om?". Daarom is elke scheuring ten diepste een blamage, hoe rechtvaardig en Bijbels de zaak waarover het gaat op zichzelf ook kan zijn en ook al is het zo dat Christus dwars daar doorheen Zijn gemeente beschermt en onderhoudt .

Bid daarom bij elke kwestie of meningsverschil dat op uw pad komt om fijngevoeligheid zoals Paulus eens tegen de gemeente van Filippi zei: "*En ik bid dat uw liefde blijft groeien door inzicht en fijnzinnigheid, zodat u kunt onderscheiden waarop het aankomt*"¹⁵.

Wie dat doet en het kwade door het goede overwint krijgt van onze Heiland een machtige belofte mee: "*Wie overwint zal ik laten eten van de levensboom die in Gods paradijs staat*".

De levensboom dat was die boom die eens in het paradijs stond¹⁶ en waaraan ook een belofte verbonden was. Als de mens daarvan zou eten¹⁷ dan zou hij eeuwig leven. Wie nu de taal van de eerste liefde leert spreken of weer opnieuw leert spreken die heeft het hoogste bereikt wat een mens ooit kan bereiken, in onderscheidingsvermogen. Daar mag in dit leven al een begin mee worden gemaakt. Met vallen en opstaan. En straks zal deze mens ten volle kennen de taal van de liefde als hij of zij mag eten van de levensboom .De levensboom die niet zal ophouden met het geven van de schoonste vruchten¹⁸. Weggelegd voor allen die hun gewaad gewassen hebben in het bloed van Christus¹⁹.

"Wie oren heeft, moet horen wat de Geest tot de gemeenten zegt". Hoort U? Er staat gemeenten; meervoud, deze boodschap is ook voor en mij bestemd.

Amen.

---

¹⁴ I Petr. 4:17

¹⁵ Filip. 1:9

¹⁶ Gen. 2:9

¹⁷ Gen. :3:22

¹⁸ Openb. 22:2,14

¹⁹ Openb. 22:14